

[tekst] Diana Bokje

Hij fotografeert een stukje werkelijkheid in het landschap. Iets dat wij niet te zien krijgen, maar dat hij heel stiekem even kan vangen, meenemen en dan is het weer weg. Alsof hij op zoek is naar de essentie van het leven. Zoals een ander de reden van ons bestaan probeert te vangen via zijn geloof, zoekt Mischa Keijser bevestiging in de natuur. "Ik kan me nog zo goed het gevoel herinneren dat ik als jongen werd overmand door de schoonheid van bepaalde dingen. Toen ik acht jaar was, nam mijn stiefvader mij een keer 's nachts in de storm mee naar de Maasvlakte. Dat landschap, de sfeer die er hing, het desolate maakte zo'n ontzettende indruk op mij. Heel spannend, maar ook heel mooi. Een mix van dreiging en schoonheid. Ik wilde dat intense gevoel kunnen uitleggen. Het overbrengen op anderen. Ik denk dat dat altijd een drijfveer is geweest."

Mischa Keijser

De essentie van het bestaan

De enige manier voor Keijser om dit intense gevoel over te brengen, was via beeld. Al tijdens zijn opleiding op de academie switchte hij van schilderen naar fotografie. Hierbij werd hij opnieuw gedreven door de natuur en zijn drang om naar buiten te gaan. "Misschien is dat een door adrenaline aangedreven iets waardoor je naar buiten wilt, op jacht. Mijn eerste foto's waren meer documentair gericht naar mijn voorbeelden Bill Brandt, Eugene Richards en Gilles Peress. Beïnvloed door andere fotografen zoals

Hans van der Meer en Martin Parr was de mens altijd aanwezig in mijn landschappen. Bijvoorbeeld door middel van verkeersborden en dergelijke. Af en toe maakte ik ook foto's die per ongeluk alleen maar landschap waren. Zo kwam ik tot de ontdekking dat het ook werkt wanneer er geen grap of documentair kritische noot in zit. Een beeld kan ook alleen maar landschap zijn. Het is interessant om het breekpunt op te zoeken door een beeld steeds simpeler te maken zonder dat het saai wordt. Ik vind het heel boei-

end wanneer het precies op de grens zit. Zoveel mogelijk weglaten, maar het moet nog wel spannend zijn."

Nieuwsgierigheid

Die zoektocht naar het minimale bracht hem naar de zee. Zeeschappen waarin de tijd lijkt stilgezet. De zee en de lucht bevroren in een enkel moment. Als een glassculptuur. Andere foto's geven je het gevoel alsof je onder de foto bedolven raakt. Slechts vier elementen vormen de ingrediënten: water, weer, hoogte en

licht. Binnen dit abstracte thema zoekt de fotograaf de grenzen tussen stilstand en beweging. Keijser ging daarbij tot het uiterste. De eerste shoot was op een koude januarimiddag. De storm raast over het landschap. Enkel in zijn zwembroekje loopt hij de zee in. Kou is iets psychisch, het zit tussen je oren, zegt hij tegen zichzelf. Wat hem drijft, is de drang om een bepaald soort beelden te maken. "Ik kan het niet tegenhouden. Omdat ik het zo interessant en spannend vind. De nieuwsgierigheid hoe het er uitziet als ik het fotografeer." De zee is elk moment anders. Zijn camera en flitsers zitten verpakt in waterdichte zakken. Even terugkijken is er dus niet bij. Uiteindelijk zijn er van de honderd foto's misschien één of twee en soms zelfs geen een die het hebben. "Het heeft met een soort concentratie te maken, to the point komen. Alle onzin uit het beeld weglaten tot er geen dingen meer zijn die afleiden." De weersomstandigheden spelen een belangrijke rol. 's Avonds laat bij storm en ontij trekt hij erop uit. Keijser wacht op instabiël weer met een koude bovenlucht en warm zeewater. Hierdoor ontstaan heftige buien afgewisseld met zon. Dan is het een kwestie van op het goede moment de auto uitrennen de zee in en snel foto's maken want binnen een minuut kan het alweer weg zijn. Zijn lichtassistent heeft het zwaarder. Waar Keijser beweegt en zo in de concentratie zit dat hij de kou niet meer voelt, is het voor zijn assistent vaak afzien. Inmiddels zijn de zwembroeken ingeruild voor wetsuits. Kou blijkt toch niet alleen psychisch te zijn.

Schoonheidsideaal

Net als veel andere fotografen waren de laatste jaren niet gemakkelijk voor de fotograaf. Bedrijfsmatige klanten hielden hun geld in de knip en kunst werd nauwelijks meer verkocht. Noodzaak dreef Keijser ertoe zich te richten op stockfotografie. Een wereld waarin hij zich niet echt thuis voelt. "De lat voor buitenlandse stockbureaus ligt hoog want je concurreert tegen de hele wereld. Wanneer je er zelf niet in gelooft, is dat heel lastig. Mensen zien dat terug. Voor stockfotografie moet je mee in een schoonheidsideaal dat helemaal niet strookt met mijn beleving van schoonheid. Ik ben dol op imperfecties. Als mensen hebben geleefd, ouder worden en slijten. Anders kun je net zo goed plastic poppen fotograferen. Ik denk dat we veel vaker die

“Ik ben dol op imperfecties. Als mensen hebben geleefd, ouder worden en slijten

sporen van het ouder worden moeten laten zien. Mensen worden doodongelukkig van al die schoonheidsidealen waaraan ze moeten voldoen. Dat is voor mij een soort missie. Waar het kan probeer ik een tegengeluid te geven zowel in mijn leven als fotografie. Ik merk wel dat de beelden die ik maak omdat ik ze zelf wil maken gek genoeg over de hele wereld op boekcovers terecht komen. Als ik in februari midden in de nacht door Zeeland over de dijken rijd om te fotograferen, werkt dat wel. De harde les van deze exercitie is dus dat je bij jezelf moet blijven en dat dat ook in deze hyper commerciële wereld lonend is.”

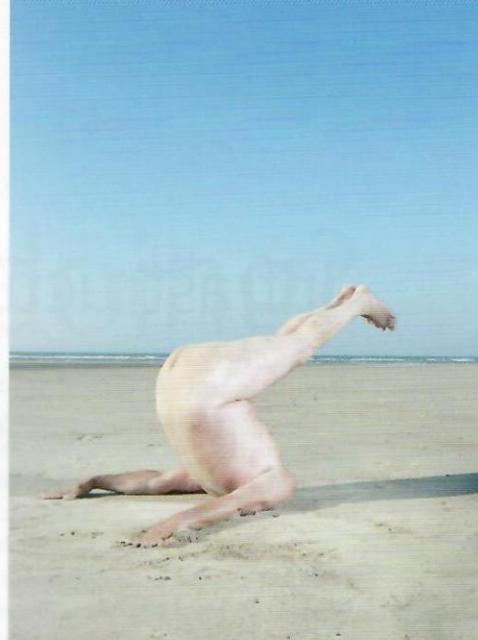
Angst

Zijn frustratie en boosheid op het stockfoto systeem leidde tot de serie *Life & Death*. Een uitlaatklep waarin de fotograaf gewapend met karton en schaar deze wereld te lijf gaat. Met zelfgemaakte kartonnen gebouwen, half geklede mannen in pak met kartonnen peniskokers vormt Keijser zijn mening over identiteit en uit hij zijn angst voor de leegte. "In de wereld van de stockfotografie is alles volledig onder controle, maar er is geen enkele persoonlijkheid. Al die zakenmannen moeten voldoen aan de norm, maar zonder dat pak, in hun blootje, zijn ze ook maar gewoon een mens zoals iedereen. Het probleem is dat er heel veel aap onder zo'n pak zit. Uitein-

delijk zijn we allemaal maar dieren vol met driften en frustraties en ook positieve dingen. Om dat de hele dag te onderdrukken en in zo'n pak op kantoor te zitten, valt niet mee. Vrijheid en de angst voor zo'n soort leven is iets dat altijd terugkomt in mijn werk." In de serie zien we ook een huis, het gazon keurig gemaaid, alles volledig in symmetrie zonder een enkel storend element. "Je fotografeert je grootste fascinaties, maar ook je grootste angsten. Die truttigheid en symmetrie benauwt mij ontzettend. Neem nu de horror van de Belgische kustlijn in Middelkerke waar bijna alle art deco en art nouveaux huizen zijn gesloopt voor megafats. De tranen springen je in de ogen. Barbaren. Mijn werk gaat ook over het kwetsbare van de schoonheid. Ik ben ervan overtuigd dat mensen een enorme behoefte hebben aan variatie en schoonheid. Dat we eigenlijk niet zonder kunnen. Wanneer daar geen rekening mee wordt gehouden, zoals bijvoorbeeld bij de bouw van Lelystad, ontstaat er een afschuwelijk soort plek. Ik vind het fascinerend om te zien hoe verschrikkelijk dat mis kan gaan. Een soort ramptoerisme natuurlijk, maar wel fascinerend."

Macht en innovatie

Volgens Keijser is het leven zonder schoonheid, kunst, muziek, theater en literatuur ondragelijk. Na de antistem-

ming waar de kunst de afgelopen jaren onder heeft geleden, gaan mensen volgens hem de schoonheid weer zien. Net zoals mensen na een oorlog of dictatuur weer snappen dat vrijheid en vrijheid van meningsuiting niet iets vanzelfsprekends zijn, zo moet je volgens Keijser ook de kunst en schoonheid actief verdedigen. Zijn nieuwe project gaat over de eeuwige tegenstelling tussen diversiteit en repetitie. "Je ziet dat repetitie macht is en het afwijkende de innovatie in de kunst of de mutatie in de biologie. Het zijn twee krachten die elkaar in balans houden. Alleen mutatie werkt niet, maar op het moment dat de herhaling te groot wordt, ontstaat een monocultuur. Het zijn twee krachten die je altijd ziet terugkomen, of het nu in de biologie, politiek, economie of architectuur is. Ik wil een soort abstracte reisgids van Europa maken waarin die twee aspecten steeds terugkomen. Wanneer mensen iets moois willen zien, gaan ze instinctief naar een plek die heel divers is. Ook al wonen mensen in een nieuwbouwhuis, ze doen wel hun best om hun huis anders te maken dan dat van de buren. Ik denk dat het de menselijke behoefte is om die verschillen te laten ontstaan. Het gaat mij om de tegenstelling tussen het gecontroleerde en moeilijk tembare van de natuur. In principe gaat het natuurlijk over hetzelfde als de kantoorserie." ←

